

TA'IALA MO LE AOINA O LĀPISI E TOE FA'AAOGĀINA (RECYCLING) MA LĀPISI MAI AUTAFA O LE AUALA MO ŌTEPOTI DUNEDIN

ŌTEPOTI DUNEDIN, SE I TATOU FA'AVASEGAINA!

Aiseā e sui ai le aoina o lāpisi mai autafa o le auala?

E āmata mai i le aso 1 Iulai 2024, o le a fa'aopoopoina kālone fou i aogā lāpisi mai autafa o le auala: o se kālone tāpuni-lanu meamata mo toegā mea'ai ma otaota o togāla'au ma se kālone lāpisi tāpuni-lanu mūmū.

Fesoasoani iā Ōtepoti Dunedin, ia ausia sini o le fa'aitiitia ma lē toe i ai ni otaota, fa'aitiitia ma lē toe i ai ni kāponi (carbon)!

O AU KĀLONE E AO MAI I AUTAFA O LE AUALA

Ia fa'aaogā le ta'iala lenei ma le kālone mo le aoina o lāpisi mai autafa o le auala, e fesoasoani iā te oe e tu'u kālone sa'o i fafo mo le aoina i vaiaso ta'itasi.

OĀ KĀLONE E AO FA'ATASI?

Tu'u i fafo lau kālone lanu moana mo mea mata'eta'e, i le aso e māsani ona aoina ai i vaiaso ta'i lua uma, fa'atasi ai ma lau kālone tāpuni-lanu mūmū ma lau kālone tāpuni-lanu meamata.

Tu'u i fafo lau kālone tāpuni-lanu samasama mo lāpisi fefiloi e toe fa'aaogāina i le aso e māsani ona aoina ai i vaiaso ta'i lua uma, fa'atasi ma lau kālone tāpuni-lanu meamata.

Manatua – o lau kālone tāpuni-lanu meamata e ao i vaiaso ta'itasi.

TU'UINA O KĀLONE I FAFO

0 kālone e tatau ona i fafo ae lē i tāina le 7 i le taeao i le aso e ao ai lapisi

- Tu'u kālone sa'o i autafa o le auala ae lē i taina le 7 i le taeao i le aso e ao ai lapisi ae lē o le aso i luma atu 7 i le afiafi i le po i luma atu
- E amata ona ao lapisi i le 7 i le taeao ma e ono o'o i le 7 i le afiafi i le aso e ao ai au lapisi.
- **Aumai au kālone i tua i le fa'ai'uga o le aso.**

Ia sa'o le tu'uina o au kālone

Tu'u kālone e aoina i luga o le auala savali simā e latalata i le laina simā e va ai ma le auala tele, e 50cm le mamao mai pou molī ma 30cm le mamao mai i isi kālone, ma ia lava le avanoa i luga a'e o le kālone . Faamolemole ia fa'aaogā lave lanu uli ia faamaumau ai tapuni o kālone fai uili.

Ia fa'aavanoa le auala savali mo tagata savavali. Ia fa'amamau ese mai i nofoaga faatali pasi.

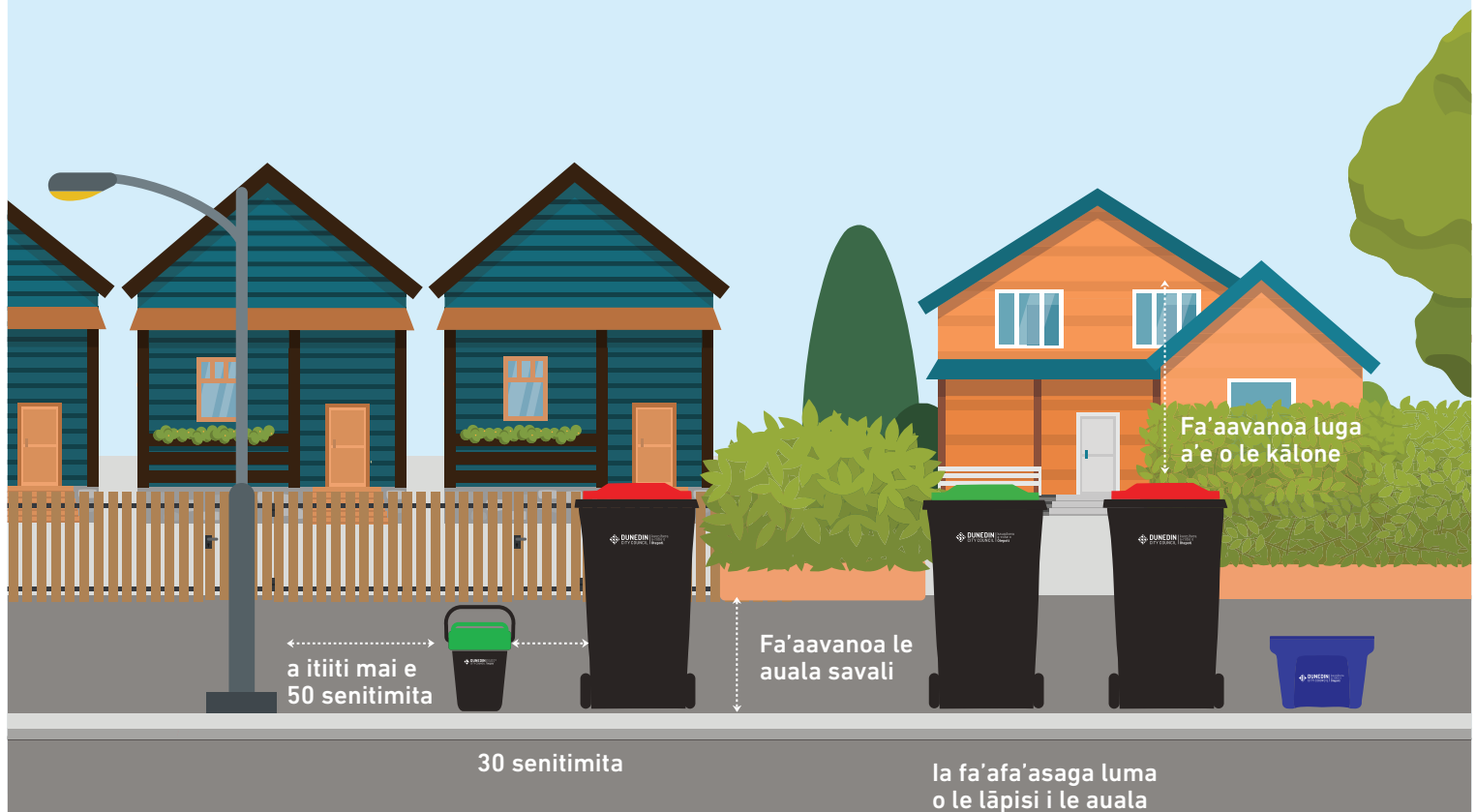
E te nofo i Nofoaga tau A'oa'oga?

Āfai e te nofo i nofoaga tau a'oa'oga (Tertiary) e mafai ona ave uma i fafo au kālone i aso Lua ta'itasi.

Aso malōlō mo le aoina o lapisi ma lapisi toe fa'aaogāina (Recycling)

Matou te lē aoina i:

- Aso Faraile o le Eseta – e ao le lapisi i le aso e soso'o ai, i le aso To'ona'i o le Eseta
- Aso Kirisimasi (pe a pa'ū i se aso o le vaiaso) – e ao le lāpisi i le aso To'ona'i e soso'o ai
- Aso o le Tausaga Fou (pe a pa'ū i se aso o le vaiaso) – e ao le lāpisi i le aso To'ona'i e soso'o ai.

KĀLONE TĀPUNI-LANU MEAMATA

Tu'u au toegā mea'ai ma otaota o le togāla'au i totonu o le kālone lea.

loe

Toegā mea'ai

Fuālaau aina, fuālaau fai sua | falaoa/keke | mea'ai tao | penu kofe | penu lautī | sisi | fuāmoa | pata

A'ano manu fasi, pōnaivi ma mea'ai sami

Tōega 'a'ano manu fasi | pōnaivi | figota | i'a

Otaota o togāla'au

Otaota o togāla'au | lau vao sa moaina | lau la'au | fugāla'au | 'otigā la'au lālā lā'au

Lauulu ma fulufulu o manu

FA'AAOGĀINA O LAU KĀLONE MO LUGA O LE FATA O LE UMUKUKA

Ia fa'aaogā lau kālone lea e ao uma i ai toe'aiga ma toegā mea'ai. O lo'o i ai se ta'iala i luga o le tāpuni e fesoasoani ia te oe e iloa ai po o ā mea e tu'u i totonu. Sasa'a le lāpisi lea i totonu o le kālone tāpuni-lanu meamata, ona fa'amamā lea i se vai vevela ua fa'a'oaina i se fasimoli (alofia le fa'amamāina i le masini fulu ipu ona e vave leaga ai). Ia teu i se nofoaga e faigofie ona e au i ai i totonu o lau umukuka.

'Aua ne'i tu'uina mea nei i totonu o lau kālone tǎpuni-lanu meamata.

Leai /'Aua

✗ **Pepa, pepa malō** – e tatau ona tu'u i le kālone tǎpuni-lanu samasama

✗ **Lefulefu** – e tatau ona ma'alili, susū, āfīfī ma tu'u i totonu o le kālone lāpisi

✗ **Suāvai***

✗ **Laufala, cabbage tree, lau la'au o pama*** – o lau la'au nei e mamau ai le masini e fa'anini'i ai otaota o la'au

✗ **Pepa lautī** – ona o nisi o pepa nei e fa'aaogā ai kelū uga

✗ **Laupapa ua fa'availa'auina, penu ili, otaota mai i le teleina o laupapa, palapala***

✗ **Ipu/pusa e mafai ona pala** – e tusa pe mafai ona pala ("compostable"), tu'u ipu inu, ipu māfolafola, pusa, fagu i totonu o le kālone lāpisi

✗ **Pepa e ufi ai totonu o kālone**

✗ **Uga** – e tusa pe mafai ona pala (compostable), faamolemole tu'u mea uga i totonu o le kālone lāpisi (vaganā ai e mamā, o uga malō o lo o i ai fuainumera (recycling number) 1, 2, po o le 5 e tu'u i totonu o le kālone tǎpuni lanu samasama

✗ **Otaota o meaola po o oneone na fa'aaogāina e pusi/ta'ifau**

***Faamolemole ave i le Green Island Landfill Resource Recovery Park. Atonu e mana'omia ona totogiina se tupe.**

KĀLONE TĀPUNI-LANU SAMASAMA MO LAPISI FEFILOI TOE FA'AAOGĀINA

O mea i totonu o le kālone lenesi e mana'omia ona sa'o, mamā ma e saogalēmu.

O mea i totonu o le kālone lenesi e iloaina e la matou afaigaluega. Ia tatou faia mea mō lō latou saogalēmu a o galulue e fesoasoani, ia toe aogā ma fa'aaogā lapisi toe fa'aaogāina (recycling).

loe

Ipu/pusa uga malō ma fagu uga e i ai numera o lāpisi toe fa'aaogāina (recycling numbers) 1, 2 ma le 5

Fagu susu | fagu inu | fagu shampoo | pusa aisa kulimi | ipu uga mo a'ano manu fasi | Ipu margarine | fagu vailā'au fa'amamā

Fa'amolemole aua ne'i fa'amāfolafolaina. Ia mamā uma. Leai ni tapuni.

'Āpa u'amea ma alamini

Aua ne'i fa'amāfolafolaina. Ia mamā uma. Ia lafoa'i tapuni e lē maumau.

Pepa

Mekasini | nusipepa | pepa e lē aogā mai le meli

Ia fa'amāfolafola ma ia mamā.

Pepa malō

Ua fa'amāfolafolaina ma mamā.

Leai / 'Aua

✗ Tāpuni, pamu ma fagu e pamu

✗ Fagu apa e pamu, pepa alumini

✗ Susu / pusa vai inu

✗ **Polystyrene** – fa'amolemole ave i le Green Island Landfill Resource Recovery Park mo le toe fa'aaogāina.

✗ **Uga vaivai**
Pepa i'ila, pepa āfifi mea ai, pepa chips ma pepa falaoa pepa āfifi i'ila putaputa

✗ So'o se mea lava e lāpo'a a'e i se kālone 4-lita pe la'ititi ifo i se tama'i ipu

FAUTUAGA MO LE FA'AAOGĀINA O KĀLONE

- Fa'amolemole aua le so'ona fa'atumuina au kālone
- E lē aoina kālone e mamafa tele
- Fa'amolemole ia fa'aōō lāpisi e toe fa'aaogāina – ae aua le faotu'iina pe faotagaina. O lāpisi toe fa'aaogāina e tu'u taga e ave i le nofoaga e tia'i ai lapisi-o lea la ia fa'aōō!
- Fa'amolemole fa'aaogā lave e fa'amau ai tāpuni o kālone fai uili. E mauaina mea nei i DCC Service Centres.

KĀLONE LANU MO MEA MATA'ETA'E E TOE FA'AAOGĀINA

Tu'u au fagu mata'eta'e i totonu o le kālone lea.

loe

Fagu

Ia mamā, lē ta'ei, leai ni tǎpuni

Fagu/siā

Ia mamā, lē ta'ei, leai ni tǎpuni

Leai /'Aua

Leai ni tǎpuni, ufi, pamu ma fagu pamu

Ipu tioata e lē āfaina i ōgaumu

Ipu inu mata'eta'e*

Tioata ta'avale, fāata po o tioata o fa'amalama*

Matāuila tuai*

Fagu ta'ei*

***O mea nei e lē mafai ona toe fa'aaogāina. Faamolemole ia afifi mea nei ma tu'u i totonu o lau kālone tǎpuni-lanu mūmū.**

KĀLONE LĀPISI TĀPUNI-LANU MŪMŪ!

Tu'u so'o se lāpisi o le fale e lē mafai ona toe fa'aaogā pe toe fa'alelei i totonu o le kālone tāpuni-lanu mūmū.

E i ai nisi mea e lē mafai ona tu'u i totonu o le kālone lenei.

Leai /'Aua

✗ **Fagu kesi*** – lamatiaga mo afi sasao

✗ **Ma'a*** – lamatiaga mo afi sasao

✗ **Otaota e ono tupu ai fa'alavelave***
Tioata ta'ei e lē āfifiina po o mea ma'ama'ai

✗ **Suāvai***

✗ **Lefulefu vevela/salalau** – lamatiaga mo afi sasao O lefulefu e tatau ona ma'alili, susū ma āfifiina ae lē i tu'uina i totonu o le kālone lāpisi

✗ **Otaota lanu meamata** – tu'u mea nei i totonu o lau kālone tāpuni-lanu meamata pe ave i le Green Island Landfill Resource Recovery Park

✗ **Palapala**

✗ **Mea mamafa**

***Fa'amolemole ave i le Green Island Landfill Resource Recovery Park mo le fa'atāmaiaina saogalemu. Atonu e i ai se tupe totogi.**

KĀLONE LĀPISI MO OTAOTA O TOGĀLĀ'AU 240L E LE FA'AMĀLOSIA

AOINA I VAIASO TA'I LUA UMA

E mafai ona e filifili e fa'aopoopo se kālone 240L, e fai uili, mo otaota o togāla'au i au lāpisi e aoina mai autafa o le auala, mo sina tau fa'aopoopo, e amata mai i lē aso 1 Iulai, 2024. O le kālone lenē e aoina i vaiaso ta'i lua uma i le aso e ao ai lau kālone tāpuni-lanu samasama.

Fa'amolemole fa'afeso'ota'i le DCC i le 03 477 4000 pe siaki le www.dunedin.govt.nz/recycle mo nisi fa'amatalaga fa'aopoopo.

'AU ASIASI KĀLONE LĀPISI TOE FA'AAOGĀINA

E siaki e le 'au asiasi mea o lo'o i totonu o kālone mo lapisi toe fa'aaogāina a le DCC ua i fafo mo le aoina mai i autafa o le auala.

O le to'atele o tagata Dunedin e maoa'e galuega o lo o latou faia i lapisi toe fa'aaogāina. O le 'au asiasi:

- e fa'afetai atu mo le toe fa'aaogāina o lapisi
- e saunia manatu e fesoasoani ia fa'aleleia le toe fa'aaogāina o lapisi ma fa'aitiitia le ono fa'aleagaina
- e fa'amautinoa le saogalemū o le aufaigaluega o lo o aoina ma iloina lapisi toe fa'aaogāina.

E fa'aaogā e le 'au asiasi kālone ni siaki faifai pea, tu'uina ma tusi mo fautuaga. Afai, i le asiasiga lona tolu o lo'o maua le tele o mea e ono fa'aleagaina ai i totonu o le kālone o se fanua, o le a ave ese le kālone ma lau pusa meli.

O le ā e tupu pe a maua e le au asiasi ni mea e lē tatau ona i ai i totonu o lau kālone?

A fa'apea i se fanua e mauaina le tele o ni mea e lē tatau ona i ai i totonu o le kālone mo lapisi e toe fa'aaogāina, e ono lē aoina.

E fai e le 'au asiasi kālone ni siaki faifai pea, tu'uina ma tusi mo fautuaga. Afai, i le asiasiga lona tolu o lo'o maua le tele o mea e ono fa'aleagaina ai i totonu o le kālone o se fanua, o le a ave ese le kālone ma

tāofia le auaunaga mo le tolu masina. A uma lenā e toe fa'aauau le auaunaga, ae e totogiina e lē o manaomia le auaunaga se tau mo le taulimaina ma le tilivaina atu o se kālone fou.

MANATU MO LE FA'AAOGNA O KĀLONE LAPISI: Sefe le tupe ma puipui le si'osi'omaga e ala i le lē fa'aaogāina o pepa 'i'ila e āfei ai au kālone lāpisi. O pepa 'i'ila e āfei ai lāpisi e lē pala lelei i le nofoaga e tia'i ai lapisi.

FESILI MASANI E FESILIGIA

Aiseā ua lē aoina ai la'u kālone? Afai e o'o atu i le 7 i le afiafi e lē i aoina lau lāpisi/lāpisi e toe fa'aaogāina, atonu na:

- na tu'u i fafo i le te'a o le 7 i le taeao ma misi ai le loli ao lāpisi
- sesē lē kālone na tu'u i fafo i le vaiaso lenā. Toe ave i tua i lou fanua ma toe ave i fafo i le aso sa'o e ao ai i le vaiaso e soso'o ai na sesē lē kālone o lo o iai. E tataua ona fa'aaogā kālone a le Dunedin City Council mo le aoina o lāpisi mai autafa o le auala kālone o lo o i ai lē fa'ailoga DCC mamafa tele. O mamafa nei e gata mai ai mo kālone lāpisi a le DCC:
 - » Lāpisi tūpuni lanu mūmū – e lē sili atu i le 30kilo kalama i totonu o le kālone 140L, 20kilo kalama mo le kālone 80L (kālone lāiti e maua i le 2025)
 - » Lāpisi toe fa'aaogāina tūpuni-lanu samasama – e lē sili atu i le 60 kilo kalama i totonu o le kālone 240L ma 20kilo kalama mo le kālone 80L
 - » Kālone tūpuni-lanu meamata mo toegā mea'ai ma otaota o togālā'au – e lē sili atu i le 30kilo kalama i le kālone lāpisi 140L, ma 12kilo kalama i totonu o le kālone lāpisi 23L
 - » Kālone lanu moana mo mea mata'eta'e ma toe fa'aaogāina – e lē sili atu i le 12kilo kalama
- tumu tele-ua lē mafai ona tūpuni le kālone fai uili, po o ua ova le tumu o le kālone mo mea mata'eta'e e toe fa'aaogāina
- o lo o i ai i lau lāpisi toe fa'aaogāina mea e lē taliaina

Po ua te'a le 7 i le afiafi ma e lē o lavea a'u i māfuaaga uma i luga? Pe afai e lē i aoina lau lāpisi toe fa'aaogāina ma/ po o lāpisi, fa'amolemole fa'aaogā fesili FAQ o lo o i lau DCC Kerbside Collection app pe vili 03 477 4000 ae lē i tāina lē 5 i le afiafi i le aso e soso'o i le aso e ao ai lāpisi. Fa'amolemole tu'u uma kālone i autafa o le auala, e ao mai ai e le au konekalate a le DCC i se taimi vave lava.

Ua leiloa po o ua leaga la'u kālone – o le ā le mea e fai? Afai na tu'u lau kālone i fafo mo le aoina ae ua leiloa po o fea o i ai, fa'amolemole siaki i ou tuāoi ia fa'amautinoa e lē i ave sesēina i se isi fanua. E mafai ona oka se kālone e sui ai le kālone leaga e ala i le fa'aaogāina o fesili masani e fesiligia (FAQ) i lau DCC Kerbside Collection app pe valaau 03 477 4000.

E fa'apefea ona sui le telē o la'u kālone tūpuni-lanu samasama? E lua itūāiga o kālone tūpuni-lanu samasama – 240L ma le 80L. Āfai ua leiloa po o ua leaga lau kālone tūpuni lanu samasama mo lāpisi toe fa'aaogāina, pe e te mana'o e sui le telē o lau kālone, fa'afeso'ota'i lē e ona le fanua, pe afai fo'i o lou fanua fa'afeso'ota'i sa'o le DCC ia fai se fuafuaga mo le tilivaina o se kālone e sui a'i lea ua leiloa/leaga. E i ai se tau mo le tilivaina ma le taulimaina e totogi i le DCC Customer Service Centre.

E mafai ona sui le tetelē o a'u kālone tūpuni-lanu mūmū ma le lanu meamata? E lē mafai i le taimi lava lea. E i ai le 'taimi e fa'amāsani ai' e uma iā Fepuari 2025, ia lava ai le taimi mo tagata ia fa'amāsani i le auunaga fou. E lē mafai ona sui lau kālone i totonu o le taimi lea. E āmata mai i le aso 1 Fepuari e o'o i le aso 30 Aperila 2025, pe āfai e lē fetau i le lāpopo'a o kālone ua e maua, e mafai ona fa'afesuia'i lau kālone tūpuni-lanu meamata (mai le 23L i le 140L pe sui mai le 140 i le 23L), pe fa'alaititi i se kālone fai uili tūpuni-lanu mūmū, e aunoa ma se totogi. E tūmau lava le tau (rates charge) ona e totogi ai le tau o leaoina ae lē o le tau o le telē o le kālone. A uma loa le aso 30 Aperila 2025 o le a i ai loa se tau pe a fia sui le telē o le kālone.

E mafai ona maua mai se isi a'u kālone fa'aopopo lanu moana mo mea mata'eta'e e toe fa'aaogāina? E mafai ona fa'atau e o'o atu i le lua kālone lanu moana fa'aopopo, mai i le DCC Customer Service Centre. E maua mai kālone nei mai i DCC Service Centres mo se tau itiiti. E lē sili atu i le tolu kālone e aoina mai i fanua ta'itasi.

O ā mea e fai i otaota fa'afoma'i, nila ma atigi tui? E mafai e ma'i ona maua fua mai pusa e tia'i i ai mea ma'ama'ai mai i fale talavai o faia sao, mea pei o atigi tui ma mea faigaluega e fai ai tui. O pusa/ipu fa'atagaina ma mea o i totonu o pusa nei e mafai ona toe fa'afo'i i fale talavai mo le fa'atamaiaina i se auala saogalemū. Fa'amolemole sa'ili nisi fautuaga mai le Te Whatu Ora Southern Health. Mo isi otaota fa'afoma'i, afai e leai nisi auala e toe fa'aaogāina ai pe tia'i ai, e tataua ona tu'u mea nei i totonu o se taga ma tu'u i totonu o le lāpisi tūpuni-lanu mūmū.

E maua mai nisi fa'amatalaga ātili

Asiasi: www.dunedin.govt.nz/recycle

